

การจัดการความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดชลบุรี
ในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโควิด-19

Security Management of a Community Enterprise at Sattahip Sub-district, Sattahip
District, Chonburi Province During the Crisis of COVID 19 Pandemic

นิพนธ์ เขมวกโรทัย (Nibondh Khemakaro thai)¹

ธีระพงษ์ ภูริปานิก (Teerapong Puripanik)²

ชยากรณ์ จตุรพรประสิทธิ์ (Chayaporn Chaturapornprakit)^{3*}

¹²³ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

^{3*}Corresponding author, Assistant Professor, Faculty of Political Science and Law, Burapha University

E-mail: chayapon@go.buu.ac.th

Received: 21 August 2024

Revised: 27 November 2024

Accepted: 2 December 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการจัดการความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดชลบุรี ในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโควิด-19 ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อศึกษาการจัดการความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดชลบุรี ในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโควิด-19 และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลสตึก จังหวัดชลบุรี จำนวน 283 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาได้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงเส้น (Linear Coefficient Correlation, r) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า 1) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีระดับการจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤติโควิด-19 โดยรวมนั้นมีค่าเฉลี่ยระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ปัจจัย โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านผู้นำกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.00) รองลงมาคือด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.83) ด้านบัญชีและการเงิน (ค่าเฉลี่ย 3.78) ด้านการจัดการ (ค่าเฉลี่ย 3.70) และด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.43) ตามลำดับ และมีระดับความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชน โดยรวมนั้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.90) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านความยั่งยืน (ค่าเฉลี่ย 4.19) รองลงมาคือด้านการขยายต่อ/การพัฒนา (ค่าเฉลี่ย 3.92) และด้าน

ความเข้มแข็ง (ค่าเฉลี่ย 3.60) ตามลำดับ และ 2) การจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 ในภาพรวม มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในระดับสูง ($r=0.724$) เมื่อพิจารณาตัวแปรย่อยจะพบว่ามี ความสัมพันธ์สูง 4 ตัวแปรโดยสามารถเรียงจากลำดับมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านบัญชีและการเงิน ($r=0.650$) ด้านการจัดการ ($r=0.595$) และด้านการผลิต ($r=0.551$) และมีความสัมพันธ์ปานกลาง จำนวน 1 ตัวแปร ได้แก่ ด้านการตลาด ($r=0.418$)

คำสำคัญ: การจัดการความมั่นคง, วิสาหกิจชุมชน, วิกฤตการแพร่ระบาดของโควิด-19

Abstract

The research on security management during the Covid-19 pandemic of the community enterprise in Sattahip, Chonburi, Thailand aimed to study the security management of the community enterprise and the factors that are related to security management of the community enterprise in Sattahip, Chonburi. The sample group of the study consisted of 283 members of community enterprise in Sattahip, Chonburi. The data analysis was conducted with the descriptive statistic included frequency, percentage, mean and standard deviation. The hypothesis testing was conducted via the Linear Coefficient Correlation (r) method.

The research found that 1) the level of community business management members of the community enterprise during Covid-19 pandemic was overall a high level ($\bar{X} = 3.75$). The level of management in each of the 5 variables was also at high level, ranking from highest to lowest as follows: group leadership ($\bar{X} = 4.00$), production ($\bar{X} = 3.83$), accounting and finance ($\bar{X} = 3.78$), management ($\bar{X} = 3.70$), marketing ($\bar{X} = 3.43$). The level of security of the community enterprise was also overall high level, ranking from highest to lowest as follows: sustainability ($\bar{X} = 4.19$), expansion/development ($\bar{X} = 3.92$) and strength ($\bar{X} = 3.60$).

2) The management of community business enterprise during the Covid-19 pandemic overall was correlated to the security of the community enterprise at a high level. ($r=0.724$). The level of correlation in following 4 variables was also at a high level, ranking from highest to lowest as follows: accounting and finance ($r=0.650$), management ($r=0.595$), group leadership ($r=0.590$) and production ($r=0.551$). Marketing was the only medium level ($r=0.418$)

Keywords: Security Management, Community Enterprise, Covid-19 Pandemic

บทนำ

วิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบเศรษฐกิจในระดับล่าง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยความหมายของวิสาหกิจชุมชนนั้น หมายถึง การดำเนินกิจกรรมเชิงธุรกิจขนาดเล็กหรือเล็กมาก (Small or Micro Enterprise) ที่ดำเนินการร่วมกันแบบกิจกรรมรวมหมู่หรือกิจกรรมร่วม (Collective Action) โดยสมาชิกของชุมชนใดชุมชนหนึ่ง กิจกรรมที่ดำเนินการนั้นมักจะเกิดขึ้นขึ้นมาในแต่ละชุมชน และอาจมีรากฐานมาจากกิจกรรมดั้งเดิมที่มีการทำและสืบทอดกันมาอย่างยาวนานจนเรียกได้ว่าเป็นภูมิปัญญาของชุมชนก็ได้ แล้วนำมาพัฒนาต่อยอด ขยายกิจการทั้งในด้านการผลิตและการตลาดเพื่อยกระดับการพึ่งตนเองและเพิ่มรายได้แก่คนในชุมชน (วุฒิสาร ตันไชย และคณะ, 2558) หลักการการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนนั้นมุ่งเน้นการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นทำกินทำใช้ทดแทนการซื้อจากตลาดและเป็นการจัดการระบบการผลิตและบริโภคที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นสิ่งที่สืบทอดกันมาของคนในชุมชนทุกคน และเพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งสามารถที่จะสร้างคุณประโยชน์ทางเศรษฐกิจทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศ จึงได้มีการได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลอย่างเป็นรูปธรรมเมื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนได้รับการสนับสนุนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งภายในและภายนอกประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยมุ่งเน้นการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง และมีการพัฒนาแบบยั่งยืน (สุนิสา ละครวรรณวงศ์ และ นรินทร์ สังข์รักษา, 2558) ซึ่งแนวคิดวิสาหกิจชุมชนเป็นสายป่านในการยกระดับอีกขั้นของการผลิตเชิงธุรกิจชุมชน (ทศพร แก้วขวัญไกร, 2560)

ในช่วง - ปีที่ผ่านมาสถานการณ์โควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ และเป็นปัจจัยสำคัญที่กำลังเร่งให้เศรษฐกิจเข้าสู่วิกฤติเศรษฐกิจ ที่จะส่งผลกระทบต่อเงินถึงคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกมิติ ซึ่งวิสาหกิจชุมชนก็ตกอยู่ภายใต้ผลกระทบที่เป็นภัยคุกคามมาจากวิกฤตการณ์โควิด-19 อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นเดียวกัน วิสาหกิจชุมชนหลายแห่งที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหรือเป็นแหล่งศึกษาดูงาน มีจำนวนลูกค้าเข้ามาเยี่ยมชมหรือจำนวนคนที่เข้ามาอบรมศึกษาดูงานลดลง บางแห่งได้ปิดตัวลงตามนโยบายของรัฐบาล การปิดกิจการของวิสาหกิจชุมชน หมายถึงภาระหนี้ของชาวบ้านที่เพิ่มขึ้นด้วย ปัญหาเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนและชุมชนนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ ดังนั้นการหาแนวทางให้วิสาหกิจชุมชนได้พัฒนาความสามารถในการอยู่รอดจึงมีความสำคัญต่อทั้งประชาชนชุมชน และประเทศชาติ (ทักษิญา สง่าโยธิน, 2560)

วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลสตึก จังหวัดชลบุรี มีอยู่มากมายหลายกลุ่ม ซึ่งข้อมูลจากระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร (2548) รายงานว่ามีจำนวนวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลสตึก ปี พ.ศ. 2565 ทั้งหมด 18 แห่ง โดยส่วนใหญ่เป็นกิจการประเภทการ

ผลิตสินค้า ทั้งการผลิตปัจจัยการผลิต การแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร ของข้าวหรือของที่ระลึก ผลิตภัณฑ์ ผ้าทอและเสื้อผ้า ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกร ค้าขาย และกลุ่มแม่บ้านของข้าราชการทหารเรือที่ไม่อาชีพที่มีรายได้ประจำ รายได้ของสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จึงมาจากการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบของรายได้หลัก หรือบางคนอาจเข้าร่วมกลุ่มเพื่อเป็นอาชีพเสริมในรูปแบบของรายได้รอง ดังนั้น เมื่อเกิดภาวะวิกฤตโควิด-19 ขึ้น อาจส่งผลร้ายให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เช่น ไม่สามารถทนทานต่อกระแสภาวะวิกฤตนี้ไปได้และมีความเสี่ยงที่จะปิดกิจการลงในที่สุด หรือต้องปิดกิจการลงเป็นการชั่วคราวโดยยังไม่สามารถหาทางฟื้นตัวกลับมาได้ ในขณะเดียวกันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนก็ไม่สามารถดำเนินกิจการได้ปกติตามเดิม ด้วยยอดขายที่มีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เกิดภาวะวิกฤตโควิด-19 ด้วยเหตุนี้เอง จึงทำให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขาดรายได้ในการจุนเจือครอบครัว และในที่สุดอาจนำไปสู่ปัญหาปากท้องของครอบครัว

คำถามวิจัย วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลสตึก อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี มีการจัดการความมั่นคงอย่างไรในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโควิด-19 และปัจจัยอะไรบ้างที่สามารถจัดการความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลสตึก อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโควิด - 19

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลสตึก อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโควิด-19
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลสตึก อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัยศึกษาการจัดการความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลสตึก อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโควิด-19 และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลสตึก อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี โดยประชากรเชิงปริมาณเป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด 18 กลุ่ม ในพื้นที่ตำบลสตึก อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี จำนวนทั้งหมด 283 ราย ตามข้อมูลจากระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่มีโครงสร้างเป็นคำถามปลายปิด มีคำตอบให้เลือก และคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบคำถามระบุคำตอบ ซึ่งแบ่งคำถามเป็น 5 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check list) ตามระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ (Nominal scale) และ การวัดข้อมูลประเภทเรียงลำดับ (Ordinal scale) ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยภายในองค์กรของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check list) ตามระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ (Nominal scale) และ การวัดข้อมูลประเภทเรียงลำดับ (Ordinal scale) ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกองค์กรของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤติโควิด-19 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ส่วนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดย โดยการหาค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (Reliability) แบบ Cronbach's Alpha ได้ค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.91

ในการศึกษาเชิงปริมาณใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) และสถิติวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงเส้น (Linear Coefficient Correlation, r) ประกอบด้วย ตัวแปรต่าง ๆ มีที่มาจากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีดังนี้

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการ

การจัดการคือ กระบวนการทำงานหรือกิจกรรมที่กลุ่มบุคคลในองค์กรร่วมกันทำงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแนวทางที่กำหนดไว้ 5 ขั้นตอนประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การจัดการองค์กร 3) การบังคับบัญชาสั่งการ 4) การประสานงาน และ 5) การควบคุม ซึ่งความสำคัญของการจัดการ กระบวนการหรือการจัดการ มีความสำคัญต่อองค์กรธุรกิจเพราะทุกขั้นตอนมีผลต่อความสำเร็จที่จะทำให้เกิดผลกำไร และช่วยให้องค์กรธุรกิจสามารถดำเนินต่อไปได้ นอกจากนี้กระบวนการจัดการยังเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ต้องรู้จักนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ เนื่องจากแต่ละองค์กรมีปัจจัยความสำเร็จที่แตกต่างกัน

แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise)

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบการหรือกิจการของชุมชนแบบพึ่งพาตนเองที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้าหรือให้บริการอื่น ๆ โดยการใช้ความรู้ ความสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน โดยวิสาหกิจชุมชนมีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ คือ 1) ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ 2) ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน 3) ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน 4) มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานภูมิปัญญาสากล 5) ดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นระบบ 6) มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ 7) มีการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชนเป้าหมาย

ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร (2556) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสามารถวิเคราะห์ออกมาได้เป็น 3 ปัจจัย ดังนี้

1) ทรัพยากรทางการบริหารกลุ่มวิสาหกิจ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการวางแผน การแบ่งบทบาท การระดมทุน การแบ่งปันผลประโยชน์ ความเสียสละ ความสามัคคี ความร่วมมือของสมาชิกและครอบครัว การดำเนินกิจกรรมที่ต่อเนื่อง คุณภาพสินค้า การบริหาร การตลาด ภาวะผู้นำ และการเครือข่ายวิสาหกิจ

2) ทรัพยากรทางการบริหารชุมชน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน วัฒนธรรมและประเพณี โครงสร้างประชากร การพัฒนาคนรุ่นใหม่ ทรัพยากรภายในชุมชน การจ้างงานในชุมชนและรายได้ การมีส่วนร่วมของชุมชน การมีตลาดรองรับ ตลอดจนการยอมรับของชุมชน

3) ปัจจัยภายนอกชุมชน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง นโยบายรัฐ เครือข่ายภาคี กลไกทางการตลาด และการคมนาคม เป็นต้น

การบริหารจัดการภาครัฐในการส่งเสริมความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชน

ในยุคของรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ที่มุ่งแก้ปัญหาความยากจนให้แก่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ทำให้เกิดวิสาหกิจชุมชนขึ้นและได้มีการจัดทำโครงการ “นโยบายเศรษฐกิจรากหญ้าและหลักประกันสังคม” ขึ้น โดยกำหนดกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาขึ้นใหม่และรักษาการเติบโตทางเศรษฐกิจไว้ เน้นความสมดุลของเศรษฐกิจในระดับฐานราก สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนผู้ประกอบการรายย่อย แทนการสนับสนุนผู้ประกอบการรายใหญ่เพื่อสร้างงานและรายได้ให้กับประชาชนโดยเฉพาะในชนบทที่ห่างไกล เพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพทำให้ชุมชนเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้ ซึ่งนโยบายดังกล่าวก็ยังคงสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีแนวทางในการบริหารจัดการภาครัฐ ในการส่งเสริมความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชน (อนูรัตน์ อนันตนาธร, 2562) ได้แก่

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ได้กำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ต้องทำการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

1. ให้มีการจดทะเบียนรับรองสถานะของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน
2. จัดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เป็นเอกภาพ โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด และคณะกรรมการประสานนโยบายกองทุนเพื่อพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน
3. ให้คณะกรรมการจัดให้มีมาตรการในการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน หรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร
4. ให้คณะกรรมการจัดให้มีมาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้แล้วอย่างต่อเนื่องรวมถึงการให้ความรู้และการสนับสนุนในการ

ประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับที่สูงขึ้นตามความพร้อมและความต้องการของกิจการวิสาหกิจชุมชน

5. ให้คณะกรรมการให้การสนับสนุนในการจัดตั้งการประกอบการการตลาดรวมทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหรือภาครัฐกิจหรืออุตสาหกรรมอื่นเพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน ในกรณีที่วิสาหกิจชุมชนประสงค์จะรวมตัวกันจัดตั้งเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหรือดำเนินการจัดตั้งเป็นองค์กรธุรกิจใด ๆ

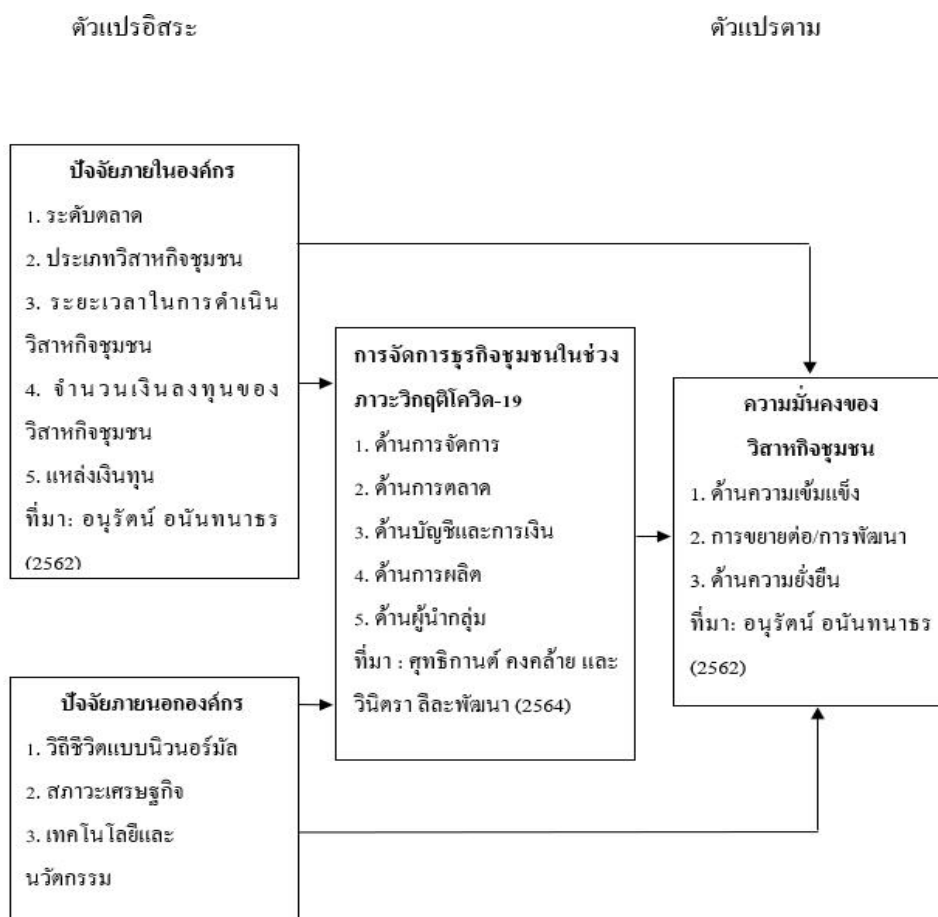
6. ให้คณะกรรมการส่งเสริมการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์และการรับรองเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดส่วนประกอบวิธีการผลิตคุณภาพหรือคุณลักษณะอื่นใดของสินค้าหรือการรับรองเกี่ยวกับสภาพคุณภาพชนิดหรือคุณลักษณะอื่นใดของบริการเพื่อให้สินค้าหรือบริการของกิจการวิสาหกิจชุมชนเป็นที่เชื่อถือรวมทั้งปลอดภัยต่อผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการ

แนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) เป็นหลักการพัฒนาประเทศที่สำคัญในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ก็คือการยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 - 11 และ ยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม โดย การพัฒนาวิสาหกิจขนาดย่อย ขนาดเล็กและขนาดกลาง วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจ เพื่อสังคมเพื่อขยายฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความครอบคลุมมากขึ้น เป็นการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจสำหรับกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม โดยดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาและส่งเสริมสังคมผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการที่ผลิตได้และขายเป็น

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนกรมการพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2560 - 2564 กรมการพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงานภาครัฐสังกัดกระทรวงมหาดไทยมีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพโดยสนับสนุนให้มีการจัดทำและใช้ประโยชน์ จากข้อมูลสารสนเทศศึกษาวิเคราะห์วิจัยจัดทำยุทธศาสตร์ชุมชนตลอดจนการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืนจุดเน้นการดำเนินงานที่สำคัญของกรมการพัฒนาชุมชนตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนกรมการพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2560 - 2564 คือ การทำให้เศรษฐกิจฐานรากมั่นคงและชุมชนพึ่งตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับพันธกิจของหน่วยงานที่จะต้องพัฒนาการบริหารจัดการชุมชนให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืนและสร้างระบบกลไกและกิจกรรมทางเศรษฐกิจฐานรากให้มั่นคงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อบูรณาการเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ “เศรษฐกิจฐานรากมั่นคงและชุมชนพึ่งตนเองได้ภายในปี 2564” โดยมีจุดเน้นการดำเนินงานที่สำคัญตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน (อนรรักษ์ อนันตนาธร, 2562) ดังนี้ 1) สร้างสรรค์ชุมชนให้พึ่งตนเองได้ 2) ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากให้ขยายตัว 3) เสริมสร้างทุนชุมชนให้มีประสิทธิภาพและมีธรรมาภิบาล

ผลจากการทบทวนวรรณกรรมจากแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร วิสาหกิจชุมชน และการบริหารจัดการภาครัฐในการส่งเสริมความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนผู้วิจัยสร้างเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษาการจัดการความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชน ในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโควิด-19

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยภายในและภายนอกองค์กรมีความสัมพันธ์กับการจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤติโควิด-19
2. ปัจจัยภายในและภายนอกองค์กรมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชน
3. การจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤติโควิด-19มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชน

สรุปผลการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล

จากข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 283 คน พบว่า สมาชิกของวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 68.90 โดยมีอายุ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 56.89 มีการศึกษต่ำกว่าระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 80.58 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 47.70 และมีระยะเวลาการทำงานในวิสาหกิจชุมชนแห่งนี้เป็นเวลา 8 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.80

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อศึกษาการจัดการความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบล สัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโควิด-19

1) ผลการศึกษาปัจจัยภายในองค์กรของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า สมาชิกของวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีระดับตลาดของวิสาหกิจชุมชนขึ้นก้าวหน้า คิดเป็นร้อยละ 52.65 เป็นวิสาหกิจชุมชนประเภทการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 38.87 มีระยะเวลาในการดำเนินวิสาหกิจชุมชน 8 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.09 มีจำนวนเงินลงทุนวิสาหกิจชุมชนไม่เกิน 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 80.57 และมีแหล่งเงินทุนเป็นเงินทุนตัวเอง คิดเป็นร้อยละ 89.75

2) ผลการศึกษาปัจจัยภายนอกองค์กรของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับปัจจัยภายนอกองค์กร โดยรวมนั้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ปัจจัย โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ วิธีชีวิตแบบนิวนอร์มัล ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.76) รองลงมาคือสภาวะเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.70) และเทคโนโลยีและนวัตกรรม ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.55) ตามลำดับ

3) ผลการศึกษาการจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤติโควิด-19 พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤติโควิด-19 โดยรวมนั้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ปัจจัย โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านผู้นำกลุ่ม ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.78) รองลงมาคือด้านการผลิต ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.72) ด้านบัญชีและการเงิน ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.73) ด้านการจัดการ ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.65) และด้านการตลาด ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 0.73) ตามลำดับ

4) ผลการศึกษาความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชน โดยรวมนั้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านความยั่งยืน ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.62) รองลงมาคือด้านการขยายต่อ/การพัฒนา ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.59) และด้านความเข้มแข็ง ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.68) ตามลำดับ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ในภาวะวิกฤติโควิด-19

1) ทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยภายในองค์กรในภาพรวม มีความสัมพันธ์กับการจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 ในระดับปานกลาง ($r = 0.273$) เมื่อพิจารณาตัวแปรย่อยจะพบว่า มีความสัมพันธ์ปานกลาง จำนวน 2 ตัวแปร โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ระดับตลาดของวิสาหกิจชุมชน ($r = 0.427$) และแหล่งเงินทุน ($r = 0.262$) ตามลำดับ และ มีความสัมพันธ์ต่ำ จำนวน 3 ตัวแปร โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ จำนวนเงินลงทุนของวิสาหกิจชุมชน ($r = 0.226$) ประเภทวิสาหกิจชุมชน ($r = 0.176$) และระยะเวลาในการดำเนินวิสาหกิจชุมชน ($r = 0.052$) ตามลำดับ

2) ปัจจัยภายนอกองค์กรในภาพรวม มีความสัมพันธ์กับการจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 ในระดับสูง ($r = 0.533$) เมื่อพิจารณาตัวแปรย่อยจะพบว่า ตัวแปรย่อยทั้ง 3 ตัวแปร มีระดับความสัมพันธ์แตกต่างกัน โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมมีความสัมพันธ์สูง ($r = 0.615$) วิถีชีวิตแบบนิวนอร์มัลมีความสัมพันธ์ปานกลาง ($r = 0.271$) และสถานะเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ต่ำ ($r = 0.237$) ตามลำดับ

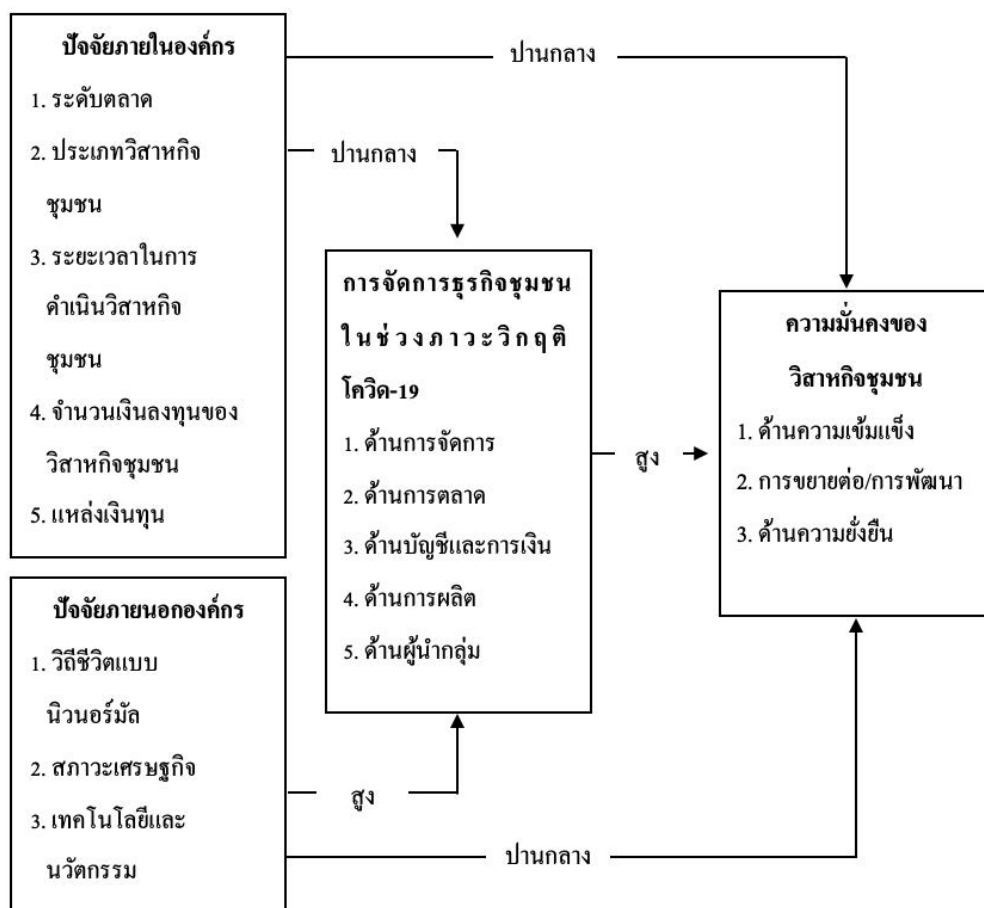
3) ปัจจัยภายในองค์กรในภาพรวม มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชน ในระดับปานกลาง ($r = 0.425$) เมื่อพิจารณาตัวแปรย่อยจะพบว่ามีความสัมพันธ์ปานกลาง จำนวน 3 ตัวแปร โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ระดับตลาดของวิสาหกิจชุมชน ($r = 0.435$) จำนวนเงินลงทุนของวิสาหกิจชุมชน ($r = 0.341$) และระยะเวลาในการดำเนินวิสาหกิจชุมชน ($r = 0.297$) ตามลำดับ และมีความสัมพันธ์ต่ำ จำนวน 2 ตัวแปร โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ แหล่งเงินทุน ($r = 0.234$) และประเภทวิสาหกิจชุมชน ($r = 0.187$) ตามลำดับ

ปัจจัยภายนอกองค์กรในภาพรวม มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนในระดับปานกลาง ($r = 0.328$) เมื่อพิจารณาตัวแปรย่อยจะพบว่า มีความสัมพันธ์ปานกลาง จำนวน 1 ตัวแปร ได้แก่ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ($r = 0.362$) และมีความสัมพันธ์ต่ำ จำนวน 2 ตัวแปร โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ วิถีชีวิตแบบนิวนอร์มัล ($r = 0.218$) และสถานะเศรษฐกิจ ($r = 0.110$) ตามลำดับ

ส่วนการจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 ในภาพรวม มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนในระดับสูง ($r = 0.724$) เมื่อพิจารณาตัวแปรย่อยจะพบว่ามีความสัมพันธ์สูงถึงจำนวน 4 ตัวแปร แปร โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านบัญชีและการเงิน ($r = 0.650$) ด้านการจัดการ ($r = 0.595$) ด้านผู้นำกลุ่ม ($r = 0.590$) และด้านการผลิต ($r = 0.551$) ตามลำดับ และมีความสัมพันธ์ปานกลาง จำนวน 1 ตัวแปร ได้แก่ด้านการตลาด ($r = 0.418$)

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม



ภาพที่ 2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนในภาพรวม

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลตามปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 283 คน พบว่า สมาชิกของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลสตึก อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 51 ปีขึ้นไป มีระดับการศึกษาไม่ถึงปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 15,000 บาท มีระยะเวลาการทำงานในวิสาหกิจชุมชนมาเกือบ 10 ปี แสดงให้เห็นว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนโดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ที่มีการก่อตั้งรวมกลุ่ม หรือเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมาอย่างยาวนาน เมื่อพิจารณาจากอายุและระยะเวลาการทำงานในวิสาหกิจชุมชนจะพบว่า ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกดั้งเดิม ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยส่วนใหญ่ที่มีการ

จัดตั้งขึ้นในพื้นที่ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดชลบุรี ซึ่งจะสอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยภายในองค์กร ในลำดับต่อไป

การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จากผลการศึกษาปัจจัยภายในองค์กร พบว่า วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดชลบุรี ส่วนใหญ่มีระดับตลาดของวิสาหกิจชุมชนอยู่ในขั้นก้าวหน้า สามารถส่งออกผลิตภัณฑ์สู่ตลาดใหญ่ได้มีลักษณะเฉพาะตัว มีสูตรเด็ดเคล็ดลับหรือคุณภาพในระดับมาตรฐาน สามารถแข่งขันกับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าทั่วไปได้ ส่วนใหญ่เป็นวิสาหกิจชุมชนประเภทการเกษตร ที่มีระยะเวลาในการดำเนินการมาเกือบ 10 ปี และมีการลงทุนจากเงินทุนของตนเอง แสดงให้เห็นว่าวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีความเข้มแข็ง

ผลการศึกษานอกองค์กร พบว่า วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดชลบุรี โดยรวมและในรายด้านทุกด้านนั้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพงษ์ ยิ่งยง และคณะ (2565) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อของลูกค้าและแนวโน้มของธุรกิจหลังโควิด-19 ภายใต้การตลาดแบบความปกติถัดไป ผลการวิจัยพบว่า ระหว่างการเกิดวิกฤตการระบาดของไวรัสโควิด-19 ทำให้เกิดความเสียหายที่รุนแรงไปทั่วโลก ไม่เฉพาะแต่เรื่องการเจ็บป่วยและเสียชีวิตของผู้คนเท่านั้น แต่การป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 โดยมาตรการของทางภาครัฐ ส่งผลกระทบต่อการหยุดชะงักด้านกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของลูกค้าในภาคธุรกิจต่าง ๆ รวมไปถึงแนวโน้มทางการตลาดใหม่ ที่เกิดขึ้นก่อนระหว่างและหลังวิกฤตการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในยุคการตลาดแบบความปกติถัดไป สามารถสรุปออกมาเป็นวิวัฒนาการของแนวโน้มทางการตลาดในช่วงวิกฤตการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 โดยในช่วงก่อนการระบาดของไวรัสโควิด-19 ผู้ประกอบการและลูกค้าทำการซื้อขายกันโดยพบปะใกล้ชิด รวมถึงสัมผัสกันโดยมีตัวกลางคือเงินสด ให้ความสำคัญกับการซื้อสินค้าหรือใช้บริการโดยตนเอง และมีการปรับตัวโดยการซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์มากขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงการสัมผัสโดยตรงในช่วงของการระบาดของไวรัสโควิด-19

ผลการศึกษาการจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤติโควิด-19 พบว่า วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดชลบุรี โดยรวมและในรายด้านทุกด้านนั้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ McKee et al. (1989) ที่ได้กล่าวว่า กระบวนการที่ผู้ประกอบการใช้ในการประมวลข้อมูลต่าง ๆ จากสภาพแวดล้อมภายนอกและใช้ข้อมูลดังกล่าวเพื่อปรับตัวการปรับตัวมีความเกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การแข่งขัน และการวางกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ไม่มีผู้ประกอบการใดที่สามารถอยู่รอดได้ตลอดโดยไม่มีการปรับตัวผู้ประกอบการจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งระดับของการปรับตัวขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ การปรับตัวมีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจหลาย ๆ มิติ และสอดคล้องกับ ปาริชาติ คุณปลื้ม (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การปรับตัวของธุรกิจหลังยุค COVID-19 ผลการศึกษาพบว่าประสบการณ์ที่ได้รับจากการระบาดของโควิด-19 จะทำให้คนเกิดเรียนรู้ที่จะปรับตัวเป็นแนวปฏิบัติใหม่ (New Normal) เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ในปัจจุบันและ

อนาคต ผู้บริโภคจะเน้นสินค้าที่มีความคุ้มค่า ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดมากกว่าสินค้าที่มีแต่ความสวยงาม ธุรกิจที่ไม่นำเทคโนโลยีเข้ามาผสมผสานจะค่อยๆ หายไป จะเกิดธุรกิจใหม่พร้อมไอเดียใหม่ที่ท้าทายและตอบโจทย์ผู้บริโภค การก้าวข้ามผ่านแนวปฏิบัติเดิม ๆ จะช่วยให้สามารถวิเคราะห์ธุรกิจในรูปแบบใหม่ ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

ในส่วนของผลการศึกษาความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชน พบว่า วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลสัทหีบ อำเภอสัทหีบ จังหวัดชลบุรี โดยรวมและในรายด้านทุกด้านนั้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร (2556) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนนั้น ได้แก่ 1) ทรัพยากรทางการบริหารกลุ่มวิสาหกิจ คือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการวางแผน การแบ่งบทบาท การระดมทุน การแบ่งปันผลประโยชน์ ความเสียสละ ความสามัคคี ความร่วมมือของสมาชิกและครอบครัว การดำเนินกิจกรรมที่ต่อเนื่อง คุณภาพสินค้า การบริหารตลาด ภาวะผู้นำ และการเครือข่ายวิสาหกิจ และ 2) ทรัพยากรทางการบริหารชุมชน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน วัฒนธรรม และประเพณี โครงสร้างประชากร การพัฒนาคนรุ่นใหม่ ทรัพยากรภายในชุมชน การจ้างงานในชุมชนและรายได้ การมีส่วนร่วมของชุมชน การมีตลาดรองรับ ตลอดจนการยอมรับของชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของชมนุท จันนุ้ย และพินิจ ลาภชนานนท์ (2562) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนบนพื้นฐานความอยู่รอดและพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนเกิดขึ้นจากปัจจัยหลัก 3 ปัจจัย ได้แก่ (1) ผู้นำของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต้องมีภาวะผู้นำ คุณธรรม และเป็นที่ยอมรับของสมาชิก (2) สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต้องมีเวลาให้กับการทำกิจกรรมหรือการดำเนินงานของกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ และ (3) การมีส่วนร่วมและเรียนรู้ร่วมกันในงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม โดยทั้งนี้ ความสำเร็จที่แท้จริงคือการกำหนดเป้าหมายและความต้องการของกลุ่มขึ้นมาอย่างชัดเจน นั่นคือ “เพื่อความอยู่รอดและสามารถพึ่งพาตนเองได้”

การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการศึกษาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกองค์กรกับการจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยภายในองค์กรในภาพรวม มีความสัมพันธ์ปานกลางกับการจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 โดยตัวแปรย่อยส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ต่ำ ได้แก่ จำนวนเงินลงทุนของวิสาหกิจชุมชน ประเภทวิสาหกิจชุมชน และระยะเวลาในการดำเนินวิสาหกิจชุมชน แสดงให้เห็นว่าปัจจัยภายในองค์กรของวิสาหกิจชุมชนมีความสัมพันธ์กับการจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 ในระดับปานกลางและค่อนข้างต่ำ แต่ปัจจัยภายนอกองค์กรกลับมีความสัมพันธ์สูงกับการจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 โดยเฉพาะตัวแปรย่อยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุด แสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีและนวัตกรรมมีความสัมพันธ์กับการจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤต โควิด-19 เป็นอย่างมาก ในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 การบริหารจัดการธุรกิจของวิสาหกิจชุมชน ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีและนวัตกรรม จำเป็นต้องใช้สมาร์ทโฟนหรืออุปกรณ์คอมพิวเตอร์เพื่อใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัลต่าง ๆ ในการทำงาน มีการใช้การ

ติดต่อสื่อสารหรือประชุมกันผ่านช่องทางออนไลน์เป็นหลัก รวมไปถึงการให้ความสำคัญกับสถานะหรือตัวตนและให้ความสนใจกับการตลาดในโลกออนไลน์มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของทงศักดิ์ แสงสว่างวัฒนะ และคณะ (2563) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “New Normal” วิถีชีวิตใหม่และการปรับตัวของคนไทยหลังโควิด-19: การงาน การเรียน และธุรกิจ ผลการวิจัยพบว่า การใช้ชีวิตภายใต้สถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในประเทศไทยที่จะปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนไทยที่แตกต่างไปจากอดีต ทั้งด้านการงาน ด้านการเรียน และด้านธุรกิจเป็นสิ่งที่จะทำให้มีการทวนกระแสโลกาภิวัตน์ จะมีความเข้มข้นมากขึ้น สังคมจะก้าวเข้าสู่ระบบดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อให้ทันพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป วิฤตต์ไวรัสโควิด-19 ครั้งนี้ จะไม่ใช่โรคระบาดครั้งใหญ่ที่สุด และจะไม่ใช่ครั้งสุดท้ายที่คนทั่วโลกจะพบเจอ แต่ทว่า นับจากนี้ไป จะมีโรคระบาดเพิ่มมากขึ้น บ่อยครั้งมากขึ้นอีกเรื่อย ๆ และจะมีการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสอีกจำนวนมาก และเมื่อเกิดภาวะวิกฤตไวรัสระบาดซ้ำขึ้นอีกครั้ง การปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับโลกก็จะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภชัย เหมือนโพธิ์ (2565) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบการปรับตัวของกลุ่มธุรกิจบริการเพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมวิถีชีวิตใหม่ New Normal ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการปรับตัวของกลุ่มธุรกิจบริการ เพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมวิถีชีวิตใหม่ คำนึงถึงสถานการณ์ปัจจุบันที่ธุรกิจกำลังเผชิญอยู่ และในการปรับตัวของธุรกิจ ผู้ประกอบการควรศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ประกอบการ/ผู้ผลิต เพื่อสามารถนำข้อมูลมาปรับใช้ในการปรับตัวของธุรกิจ และเกิดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยในสถานการณ์ปัจจุบันผู้ประกอบการ/ผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเรื่อง นวัตกรรมและเทคโนโลยี โลจิสติกส์ โมเดลธุรกิจ และกลยุทธ์ทางการตลาดที่เน้นการสร้างสรรค์และนำเสนอสิ่งที่มีคุณค่า เพื่อนำไปสู่วิถีชีวิตถัดไป (Next Normal)

ผลการศึกษาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกองค์กรกับความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชน จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยภายในองค์กรในภาพรวม มีความสัมพันธ์ปานกลางกับความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชน โดยตัวแปรย่อยส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ปานกลาง แสดงให้เห็นว่าปัจจัยภายในองค์กรของวิสาหกิจชุมชน มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยภายนอกองค์กรในภาพรวม มีความสัมพันธ์ปานกลางกับความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชน โดยตัวแปรย่อยส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ต่ำ ได้แก่ วิถีชีวิตแบบนิวนอร์มัล และสถานะเศรษฐกิจแสดงให้เห็นว่าปัจจัยภายในองค์กรของวิสาหกิจชุมชน มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชน ในระดับปานกลางและค่อนข้างต่ำ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาตัวแปรสถานะเศรษฐกิจในปัจจัยภายนอกแล้ว จะพบว่ามีสัมพันธ์ต่ำทั้งกับการจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 และความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชน อาจเป็นเพราะแม้ว่าในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 ในพื้นที่ตำบลสตึก อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี จะได้รับผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจทำให้วิสาหกิจชุมชนดำเนินกิจการยากลำบาก แต่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนโดยส่วนใหญ่มีอาชีพหลักเป็นข้าราชการทหารเรือ ข้าราชการบำนาญ รวมไปถึงกลุ่มภริยาหรือแม่บ้านทหารเรือซึ่งมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจพอสมควรในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 เนื่องจากไม่ขาดรายได้ในส่วนนี้อาชีพหลักไป

เหมือนดังเช่นอาชีพอื่น ๆ นอกจากนี้ในพื้นที่ยังมีหน่วยงานราชการมากมายทั้งส่วนราชการกองทัพเรือ ส่วนราชการภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ให้การสนับสนุนตลาดหรือพื้นที่จำหน่ายสินค้า เช่น ตลาดนัดในส่วนราชการของกองทัพเรือ ตลาดนัดสินค้าเกษตรหน้าอำเภอสตูล หรือพื้นที่จำหน่ายสินค้ากลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเนื่องจากว่าพื้นที่นี้ประชากรโดยส่วนใหญ่เป็นข้าราชการทหารเรือ มีความมั่นคงทางอาชีพ จึงได้ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจน้อยกว่าที่อื่น ระบบเศรษฐกิจจึงอาจไม่ได้รับผลกระทบรุนแรงเท่าพื้นที่อื่น ๆ จึงอาจกล่าวได้ว่าแม้พื้นที่ตำบลสตูล อำเภอสตูล จังหวัดชลบุรี จะได้รับผลกระทบจากสภาวะเศรษฐกิจ แต่ด้วยความพิเศษของพื้นที่ทหารเรือ ที่มีลักษณะความเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง จึงทำให้สภาวะเศรษฐกิจในพื้นที่มีความสัมพันธ์ต่อการจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 และความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนนั่นเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของวัชร ขาวสังข์ (2564) ที่ทำได้ทำการศึกษาเรื่องกระบวนการจัดการกลุ่มเพื่อพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายแบบออนไลน์ ของวิสาหกิจชุมชนตำบลนาเกตุ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ในสถานการณ์โควิด-19 ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมธุรกิจมีความสำคัญในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลนาเกตุ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ในภาพรวมมีความสำคัญในการดำเนินงานของกลุ่มในระดับมากที่สุด และปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจมีความสำคัญในการดำเนินงานของกลุ่มมากที่สุด

ผลการศึกษาการจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 กับความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชน จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า การจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์สูงกับความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชน โดยแปรย่อยทั้งหมดส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์สูงถึงจำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ด้านบัญชีและการเงิน ด้านการจัดการด้านผู้นำกลุ่ม และด้านการผลิต และความสัมพันธ์ปานกลาง จำนวน 1 ตัวแปร ได้แก่ ด้านการตลาด แสดงให้เห็นว่าการจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของของนฤมล อนุสนธิ์พัฒน์ และชเนตติ พุ่มพฤษย์ (2565) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องทางรอดและแนวทางการปรับตัวของวิสาหกิจชุมชนแนววิถีใหม่หลังวิกฤติ COVID-19 ของไทย ผลการวิจัยพบว่า แนวทางสำคัญสู่การปรับตัวที่สำคัญให้กับวิสาหกิจชุมชนแนววิถีใหม่หลังวิกฤติ COVID-19 ของไทย ได้แก่ การจัดการรวมกลุ่มกันในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน มุ่งผลิตสินค้าที่แปลกใหม่ การฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่เชื่อมโยงกับวิสาหกิจชุมชน มุ่งพัฒนาสินค้าจากเกษตรกรในชุมชนที่เชื่อมโยงไปสู่ภาคการผลิตสินค้าภาคอื่นๆ เน้นการจ้างงานจากคนในท้องถิ่นและเน้นเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน การสร้างวิถีใหม่ในการประกอบอาชีพวิสาหกิจชุมชนของชุมชน มุ่งสร้างวิถีใหม่ในการบริหารจัดการวิสาหกิจของชุมชนการตรวจคัดกรองกลุ่มเสี่ยงที่มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านกระบวนการผลิต การเพิ่มสมรรถนะด้านการบริหารและจัดการพลังงานวิสาหกิจชุมชน มุ่งพัฒนาสมรรถนะการผลิตพลังงานใช้ในท้องถิ่นที่เพิ่มขึ้นจากเดิมสร้างมาตรการการลดการใช้พลังงานสิ้นเปลือง และการจัดการความรู้วิสาหกิจชุมชน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิสาหกิจชุมชน ให้ความรู้แก่พลเมืองและชุมชนในการเข้าถึงระบบการเงิน สอดคล้อง

กับงานวิจัยของวัลลี พุทโสม (2564) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุของความสามารถในการปรับตัวกับผลการดำเนินงานและความอยู่รอดของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กในสถานการณ์โควิด-19 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการปรับตัวมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจและความอยู่รอดของธุรกิจ ผลการดำเนินงานของธุรกิจมีอิทธิพลทางตรงต่อความอยู่รอดของธุรกิจ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิกานต์ คงคล้าย และวินิตรา ลีละพัฒนา (2564) ที่ทำได้ทำการศึกษาเรื่องการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจชุมชนในภาวะวิกฤต (Covid-19): กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์กล้วยหอมทองทุ่งควั๊ด ผลการศึกษาพบว่า ความเชื่อและทัศนคติของเจ้าของธุรกิจหรือผู้นำกลุ่มมีความสำคัญในการช่วยบริหารจัดการปัจจัยต่าง ๆ ให้สมดุลโดยเฉพาะในช่วงที่เกิดภาวะวิกฤตโควิด-19

จากการอภิปรายผลในข้างต้นนั้น เราจะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยหลายฉบับ โดยผู้วิจัยมีความเห็นว่าบริบทที่เกิดขึ้นกับการจัดการความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดชลบุรี ในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโควิด-19 นั้น ยังคงมีบริบทเช่นเดิมไม่เปลี่ยนแปลงกับงานวิจัยที่ผ่านมาที่วิสาหกิจชุมชนหรือธุรกิจชุมชนจะต้องปรับตัวและดำเนินการต่อไปในช่วงโควิด-19 ให้ได้ โดยมีปัจจัยหลายอย่างที่ใกล้เคียงกัน อาจมีความแตกต่างกันบ้างในเรื่องของพื้นที่ที่มีบริบทแตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตามการจัดการความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนหรือธุรกิจชุมชนในงานวิจัยหลายฉบับ มีสิ่งสำคัญที่เหมือนกันนั่นก็คือการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนุรัตน์ อนันทนาธร (2562) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า วิสาหกิจชุมชนที่มีความมั่นคงส่วนใหญ่มีการบริหารจัดการที่ยึดแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิสาหกิจชุมชนที่ไม่ประสบความสำเร็จและขาดความมั่นคงในการดำเนินกิจการส่วนใหญ่แล้วจะมีการบริหารที่ขาดการคำนึงศักยภาพและขีดความสามารถของตน ขาดความพอประมาณ ขาดการวางแผน การวิเคราะห์สถานการณ์และการตัดสินใจที่ไม่มีเหตุผล ไม่มีภูมิคุ้มกัน โดยเฉพาะการสะสมเงินออมและการพัฒนาความรู้ นอกจากนี้ปัญหาเร่งด่วนของวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องการวางแผน หลายแห่งไม่มีการวางแผนในการบริหารกิจการ บริหารตามสถานการณ์ทำให้มีความเสี่ยงและไม่มีแผนรองรับในสถานการณ์ที่คาดคิด

สรุปและข้อเสนอแนะ

จึงสามารถสรุปสุดท้ายได้ว่า วิสาหกิจชุมชนนั้นเกิดจากการนำเอาแนวทางเศรษฐกิจชุมชนหรือเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบอยู่แล้ว การจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 ที่มีรากฐานมาจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาปรับใช้เพื่อรับมือกับสถานการณ์โควิด-19 จึงความสัมพันธ์สูงกับความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนด้วยนั่นเอง ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรส่งเสริมการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดความสมดุลและมีความมั่นคงสามารถดำรงอยู่ได้ในกระแสโลกาภิวัตน์

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนหรือธุรกิจชุมชนในการจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 รวมถึงภาวะวิกฤตอื่นที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยจากการศึกษาพบว่าปัจจัยภายนอกมีความสัมพันธ์สูงกับการจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 และ การจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 ก็มีความสัมพันธ์สูงต่อความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชน โดยการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ให้สามารถกำหนดแผนกลยุทธ์องค์กร การบริหารองค์กร การฝึกความเป็นผู้ประกอบการ พฤติกรรมภาวะผู้นำ ซึ่งจะเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่ม สามารถยืนหยัดได้ด้วยตัวเอง ลดการพึ่งพาจากภาครัฐและหน่วยงาน เนื่องจากภาวะวิกฤตมีผลกระทบเป็นวงกว้าง การช่วยเหลือจึงอาจมีความล่าช้า

1.2 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนหรือธุรกิจชุมชนและประชาชนใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาปรับใช้อย่างเป็นรูปธรรม และสนับสนุนชุดความรู้ที่เหมาะสมกับธุรกิจชุมชนหรือพื้นที่ผู้ได้รับผลกระทบ โดยสอดคล้องกับบริบทชุมชน เป็นการเสริมจุดเด่น และพัฒนาจุดด้อยให้ดีขึ้น เพื่อให้สามารถปรับตัวและดำรงอยู่ได้ภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ปัจจัยภายนอก

2.1.1 วิถีชีวิตแบบนิวนอร์มัล ควรส่งเสริมสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ความเข้าใจกระแสของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อปรับการบริหารจัดการให้ทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่กำลังก้าวผ่านวิถีชีวิตแบบนิวนอร์มัล (New Normal) เข้าสู่ยุค Next Normal

2.1.2 สถานะเศรษฐกิจ ควรส่งเสริมการอุดหนุนสินค้าจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และจัดตั้งภาคีเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พร้อมทั้งสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่มีความต้องการทำงานในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2.1.3 เทคโนโลยีและนวัตกรรม ควรส่งเสริมสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติที่ดีต่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่อำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันและการดำเนินงานของกลุ่ม เช่น การประชุมออนไลน์ การตลาดออนไลน์ การใช้แพลตฟอร์มหรือแอปพลิเคชันในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ตราสินค้า หรือการโฆษณา ซึ่งจะสามารถสื่ออัตลักษณ์ของกลุ่มได้ดีกว่าการจ้างออกแบบ เป็นต้น

2.2 การจัดการธุรกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19

2.2.1 ด้านการจัดการองค์กร ควรส่งเสริมให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีแผนการดำเนินงานกลุ่มที่ชัดเจนโดยมาจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการวางแผนพัฒนากลุ่ม โดยมีการณรงค์เชิงบังคับ อาจใช้เป็นเงื่อนไขในการขอรับการสนับสนุนต่าง ๆ จากภาครัฐ โดยต้องติดตามการจัดการองค์กรของกลุ่มอย่างใกล้ชิด มีการลงพื้นที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอยู่เสมอ

2.2.2 ด้านการตลาด ควรส่งเสริมให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการจัดทำตลาดออนไลน์อย่างจริงจัง รวมถึงจัดหาตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าแบบถาวรให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ปลุกฝังวิสาหกิจชุมชนให้มองการตลาดแบบก้าวหน้า

2.2.3 ด้านบัญชีและการเงิน ควรส่งเสริมให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ในการจัดการเงินและบัญชี และสร้างมาตรการความโปร่งใสของบัญชี พร้อมทั้งจัดตั้งกองทุนสวัสดิการของกลุ่มเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของสมาชิก โดยจัดให้มีการประกวดและมอบรางวัลแก่กลุ่มที่มีความโปร่งใสและจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก

2.2.4 ด้านการผลิต ควรส่งเสริมให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ในการบริหารจัดการวัตถุดิบในพื้นที่สำหรับการผลิตให้เพียงพอ สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้า และพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีการดึงดูดความสนใจต่อผู้บริโภคในยุคใหม่

2.2.5 ด้านผู้นำกลุ่ม ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้ประกอบการแก่ผู้นำของกลุ่ม รวมถึงคุณธรรม จริยธรรมในการบริหารจัดการองค์กร และฝึกอบรมผู้นำกลุ่มให้มีความรู้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมในการดำเนินงานกลุ่มภายใต้วิถีชีวิตแบบใหม่ และรับมือกับวิกฤตต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

3. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

3.1 ในการดำเนินการวิจัยครั้งต่อไปควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพร่วมด้วยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความลุ่มลึกและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3.2 ควรศึกษาการจัดการความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนในช่วงภาวะวิกฤตต่าง ๆ ในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ครอบคลุมและต่อยอด และควรศึกษาพื้นที่ที่มีบริบทของพื้นที่หรือชุมชนที่มีความใกล้เคียงกับพื้นที่ตำบล สัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ด้วยเพื่อเป็นการศึกษาเปรียบเทียบต่อไป

3.3 ควรศึกษาการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการธุรกิจชุมชน เพื่อให้การศึกษารoundต่อไปมีตัวแปรต่อการจัดการความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2548). *วิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

ชมภูนุท จันทน์ และพินิจ ลาภชนานนท์. (2562). ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนบนพื้นฐานความอยู่รอดและพอเพียง. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์*, 14(1), 67 – 78.

ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2556). *การจัดการและการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน*. สงขลา: สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- นฤมล อนุสรณ์พัฒน์ และชเนตติ พุ่มพฤษย์. (2565). ทางรอดและแนวทางการปรับตัวของวิสาหกิจชุมชน แนววิถีใหม่หลังวิกฤติ COVID-19 ของไทย. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 9(1), 1-19.
- ปาริชาติ คุณปลื้ม. (2563). การปรับตัวของธุรกิจหลังยุค COVID-19. *วารสารการเมืองการบริหารและกฎหมาย*, 12(2), 99-110.
- วัชร ขาวสังข์. (2564). กระบวนการจัดการกลุ่มเพื่อพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายแบบออนไลน์ ของวิสาหกิจชุมชน ตำบลนาเกตุ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ในสถานการณ์โควิด 19. รายงานวิจัยได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณบำรุงการศึกษาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วัลลี พุทโสม. (2564). แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุของความสามารถในการปรับตัวกับผลการดำเนินงานและความอยู่รอดของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กในสถานการณ์โควิด-19. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 15(2), 129 – 144.
- วุฒิสาร ตันไชย และคณะ. (2558). การศึกษาวิจัยการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน. เอกสารประกอบการสัมมนาการเมืองการปกครองไทย 2558 เรื่องพลเมืองและชุมชน พลังเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย. วันที่ 20-21 สิงหาคม 2558. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ศุทธิกานต์ คงคล้าย และวินิตรา ลีละพัฒนา. (2564). การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจชุมชนในภาวะวิกฤติโควิด (Covid-19): กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์กล้วยหอมทองทุ่งกวัด. ใน บทความวิจัยในการประชุมสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 เรื่อง “การยกระดับงานวิจัยสู่นวัตกรรม”. (หน้า 761-779).
- ศุภชัย เหมือนโพธิ์. (2565). รูปแบบการปรับตัวของกลุ่มธุรกิจบริการเพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมวิถีชีวิตใหม่ New normal. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(1), 89-104.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.).
- สุนิสา ละวรรณวงษ์ และนรินทร์ สังข์รักษา. (2558). การพัฒนารูปแบบการจัดการเชิงกลยุทธ์ของวิสาหกิจ ชุมชนอัญมณีและเครื่องประดับ จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อการแข่งขันทางการค้าสู่ประชาคมอาเซียน. *วารสาร Verdian E-Journal. Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 8(1), 1192-1211.
- ทองศักดิ์ แสงสว่างวัฒนะ และคณะ. (2563). “New Normal” วิถีชีวิตใหม่และการปรับตัวของคนไทยหลังโควิด-19: การงาน การเรียน และธุรกิจ. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 4(3), 371-386.

นิพนธ์ เขมมาโรทัย ชีระพงษ์ ภูริปาณิก และ ชยาภรณ์ จตุรพรประสิทธิ์

ทศพร แก้วขวัญไกร. (2560). ทางรอดเศรษฐกิจด้วยแนวทางวิสาหกิจชุมชน. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 9(2), 33-50.

ทักษิญา สง่าโยธิน. (2560). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน. *วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์*, 12(2), 12 – 25.

ธราพงศ์ ลิ้มสุทธิวันภูมิ. (2558). บทบาทของภาครัฐก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอุตสาหกรรมโรงแรมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *คุญพิณพนธ์ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต*, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อนูรัตน์ อนันทนาธร. (2562). การจัดการความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *โครงการวิจัยประเภทงบประมาณเงินรายได้ (เงินอุดหนุนจากรัฐบาล) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562*. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ภาษาอังกฤษ

McKee, D. O., Varadarajan, P. R. & Pride, W. M. (1989). Strategic adaptability and firm performance : market-contingent perspective. *Journal of Marketing*, 53(3), 21-35.